

Eiropas Komisijas ziņojums par Latviju: Produktivitātes reģionālā dimensija

Mārtiņš Zemītis

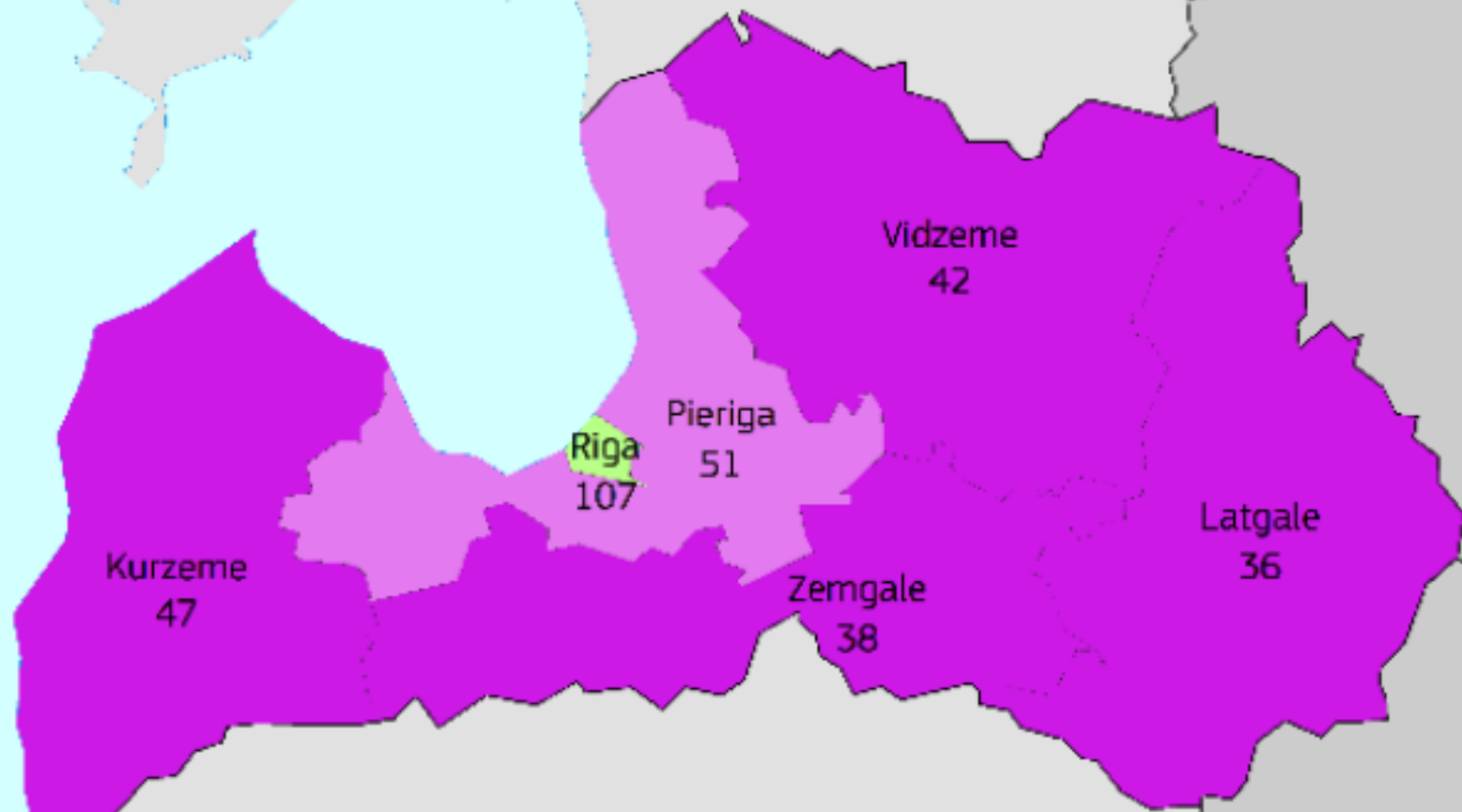
**Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā
ekonomikas padomnieks**

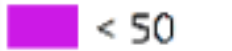

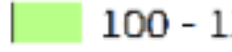

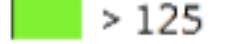
Pierīga vs. pārējā Latvija

Latvija strauji tuvojas vidējam dzīves līmenim ES, taču tas notiek ar lielām atšķirībām starp reģioniem:

- Rīgā un tās apkārtnē veidojas vairāk nekā puse no Latvijas IKP, un tā ir valsts ekonomikas dzinējspēks
- Vidējā alga Rīgā ir par 40% augstāka nekā Latvijas nabadzīgākajā reģionā – Latgalē
- Rīgā un Pierīgā nodarbinātība kopš 2010. gada ir pieaugusi par 12%, kamēr pārējā valstī tā ir samazinājusies par 2%
- Šīs atšķirības ir ietekmējušas arī emigrāciju: iedzīvotāju skaita samazināšanās Rīgā un tās apkārtnē ir bijusi ievērojami mazāka nekā pārējā valstī

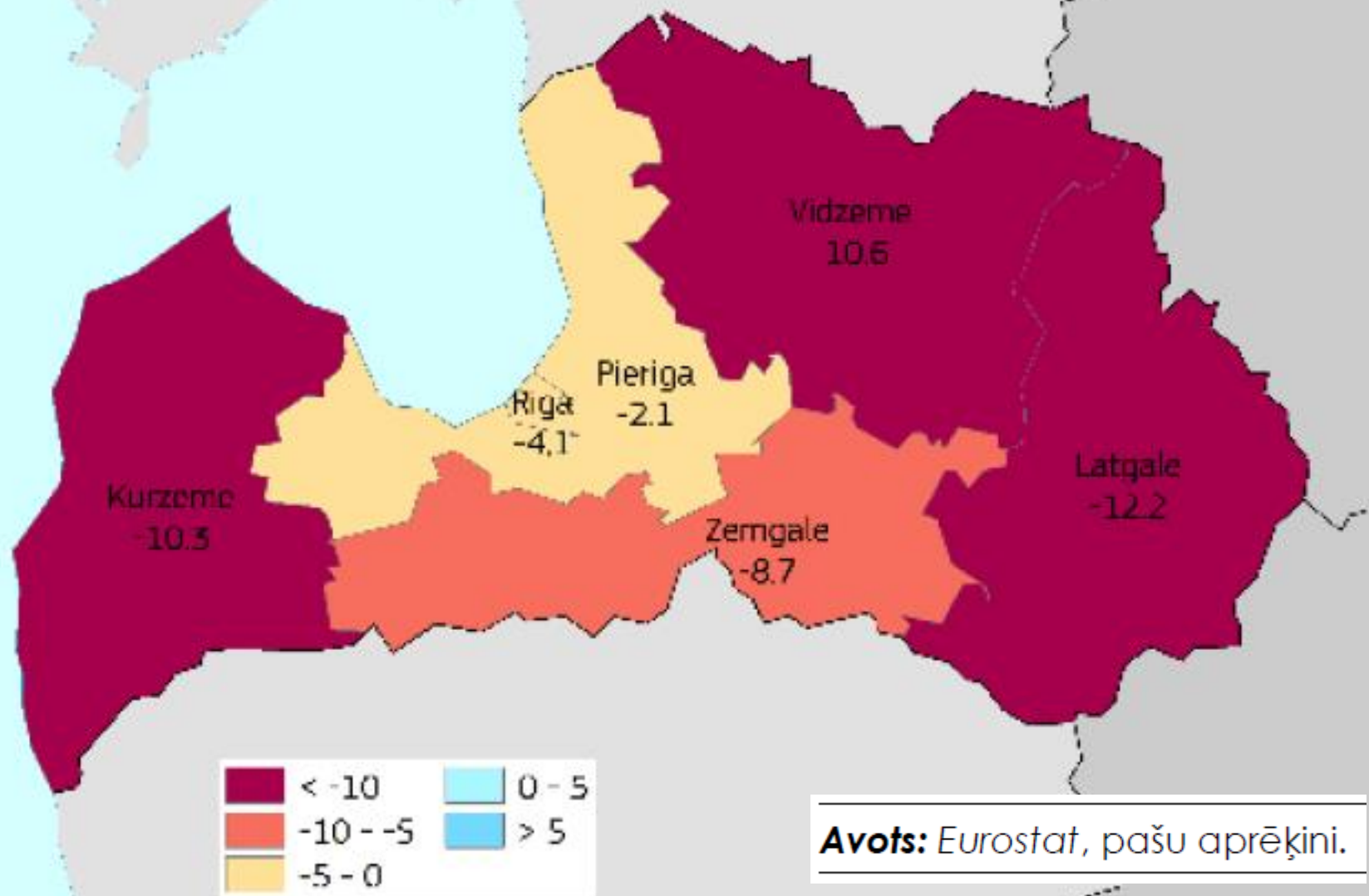
**IKP uz vienu iedzīvotāju Latvijas reģionos
(indekss ES=100)**

	< 50		90 - 100
	50 - 75		100 - 125
	75 - 90		> 125

Avots: Eurostat, pašu aprēķini.

Iedzīvotāju skaita izmaiņas Latvijas reģionos (2010.–2016. gads, %)

Avots: Eurostat, pašu aprēķini.

Reģionu konkurētspēja

- Kvalificēta darbaspēka un labu darba iespēju trūkums nopietni ietekmē attālo reģionu konkurētspēju
- **Rīgas** reģionā produktivitāte sasniedz **74% no ES vidējā** rādītāja, bet citos reģionos - daudz zemāka (38% Latgalē)
- Uzņēmumus Latvijā raksturo inovācijas perspektīvu trūkums, mazs izmērs, zema pievienotā vērtība, augsta resursu intensitāte un integrācijas trūkums globālajās vērtības ķēdēs (ERAB, 2017)
- **65%** ražotāju darbojas nozarēs, kurās tiek izmantotas salīdzinoši **vienkāršākas tehnoloģijas**, piemēram, koksnes un metāla apstrādē
- Tikai **2%** ražošanas uzņēmumu darbojas **augsto tehnoloģiju** nozarēs

Atšķirības pakalpojumu pieejamībā

- Pieeja specializētiem **veselības aprūpes** pakalpojumiem un veselības aprūpes darbinieku trūkums apvidos ārpus Rīgas bieži rada problēmas
- Vispārējās **izglītības kvalitātes** līmenis visā nav vienmērīgs (PISA)
- Lauku apvidos galalietotājiem dažreiz ir grūtības ar vienlīdzīgu piekļuvi **ūdens** un **kanalizācijas pakalpojumiem**, un piekļuve drošam ūdenim un centralizētām ūdensapgādes sistēmām ir mazāka salīdzinājumā ar pilsētu teritorijām
- Iedzīvotāju īpatsvars 180km rādiusā no galvaspilsētas, kas ir **sasniedzama** 1,5 stundas brauciena laikā pa ceļu, Latvijā ir tikai 37% (ES vidēji – 46%).

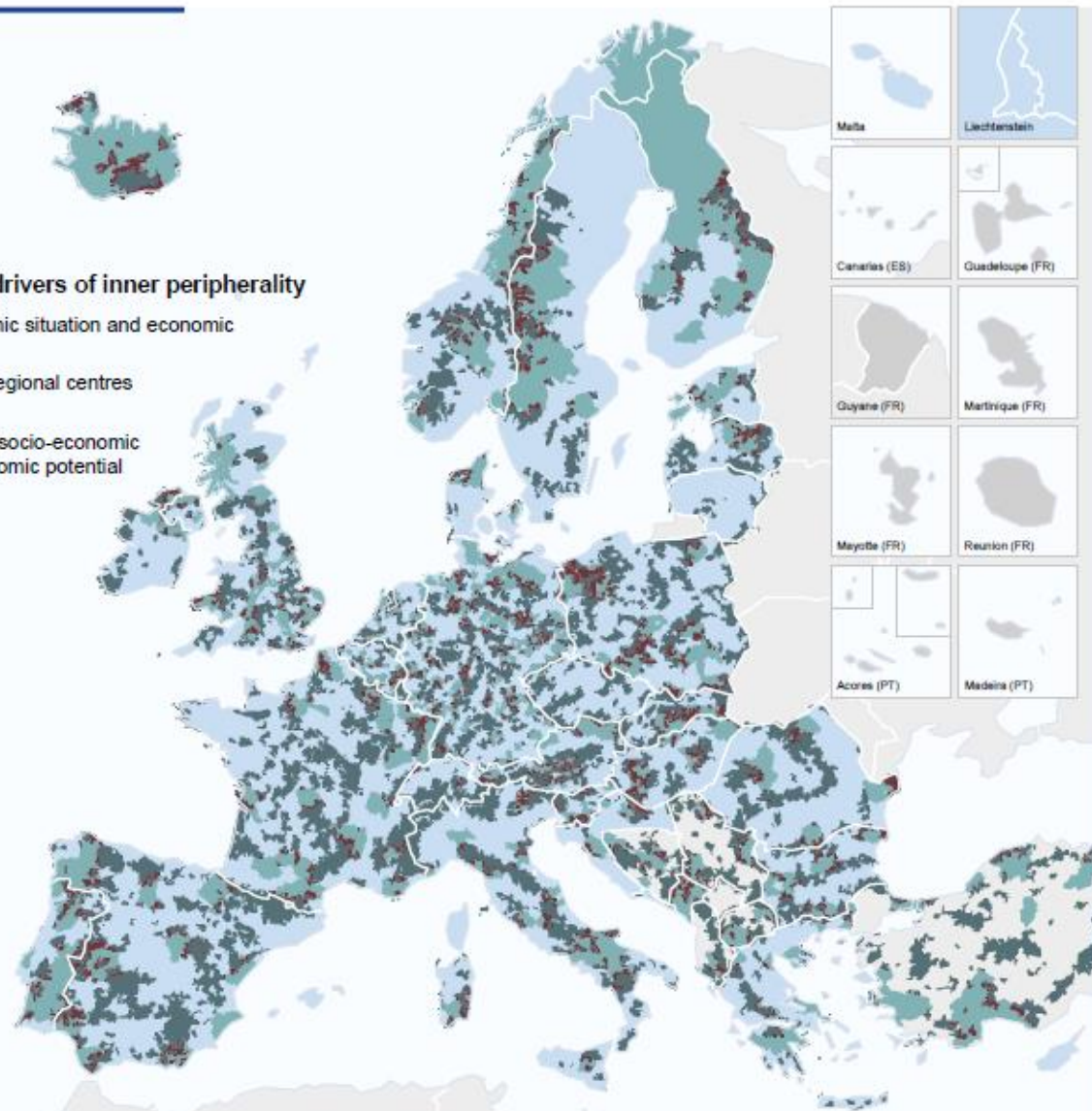
"Iekšējās perifērijas"

- Teritorijas, kurās **ekonomikas sniegums, attīstības līmenis, pieeja publiskajiem pakalpojumiem un iedzīvotāju dzīves kvalitāte** ir zemāka nekā kaimiņu teritorijās (*ESPON, 2018*)
- Šīs iekšējās perifērijas sliktas pieejamības dēļ ir īpaši redzamas Ziemeļvidzemē un lielā daļā Kurzemes (*ESPON, 2018*)
- Galvenie cēloņi:
 - Slikta sociāli ekonomiskā situācija un vājš ekonomikas potenciāls
 - Slikta piekļuve attīstības centriem un/vai pakalpojumiem
 - Slikta sasniedzamība
- Šie faktori ierobežo reģionu pievilcību ārējo investīciju veikšanai, kas ir vajadzīgas reģionu ekonomiskās attīstības veicināšanai

Main drivers of inner peripherality

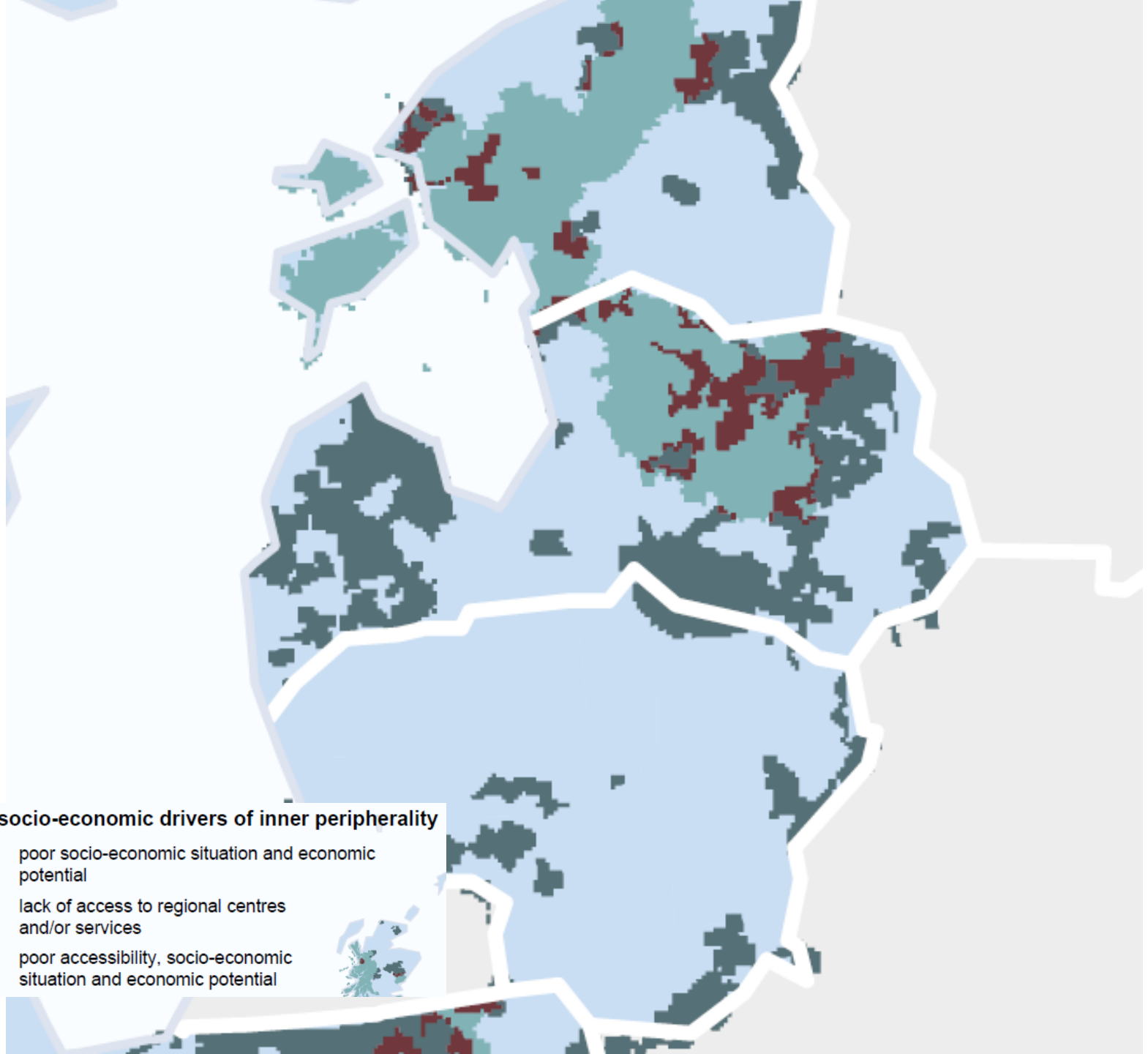
Main socio-economic drivers of inner peripherality

- poor socio-economic situation and economic potential
- lack of access to regional centres and/or services
- poor accessibility, socio-economic situation and economic potential
- No data

Main socio-economic drivers of inner peripherality

- poor socio-economic situation and economic potential
- lack of access to regional centres and/or services
- poor accessibility, socio-economic situation and economic potential

Ko darīt?

DRIVERS

- Low level of access to centres of economic activity (modelled as economic potential)

IMPACTS

- Dis-agglomeration penalties on economic activity, value added, entrepreneurial activity, growth, etc.

INTERVENTIONS

- Infrastructural investment
- Network brokerage
- Territorial capital

DRIVERS

- Poor access to Services of General Interest (SGI)
- New Public Management, austerity, rationalisation

IMPACTS

- Low levels of well-being, or quality of life
- Out-migration, leading to demographic ageing, economic stagnation, etc.

INTERVENTIONS

- Information technology
- Social innovation
- Governance reform
- Enhancements to residential environment

DRIVERS

- Low levels of "organised proximity" – poor connectedness with global economic circuits
- Deficit of political and administrative power

IMPACTS

- Economic stagnation
- Low levels of entrepreneurship and innovation
- Out-migration, depleted human capital
- Low levels of social capital

INTERVENTIONS

- Network brokerage
- Strengthening of "soft territorial capital"
- Measures to strengthen exogenous linkages/ interaction

Mācības:

- Līdzšinējā reģionālā politika nav sasniegusi mērķi, bet Latvijas situācija nav unikāla
- Ar administratīvi-teritoriālo reformu **nevar atrisināt visas problēmas**, daudz ko nosaka tirgus un firmas
- Publiskajām investīcijām, īpaši - infrastruktūrā - jābūt **mērķtiecīgām** un **saskaņotām** ar privāto pieprasījumu
- Galvenie konkurētspējas un pievilcības faktori reģionos ir **dzīves kvalitāte** un **sasniedzamība**
- Problēmas nav tikai Latgalē, bet arī **Vidzemē** un **Kurzemē**
- Ar **mērķtiecīgu** un **saskaņotu** politiku var panākt rezultātu